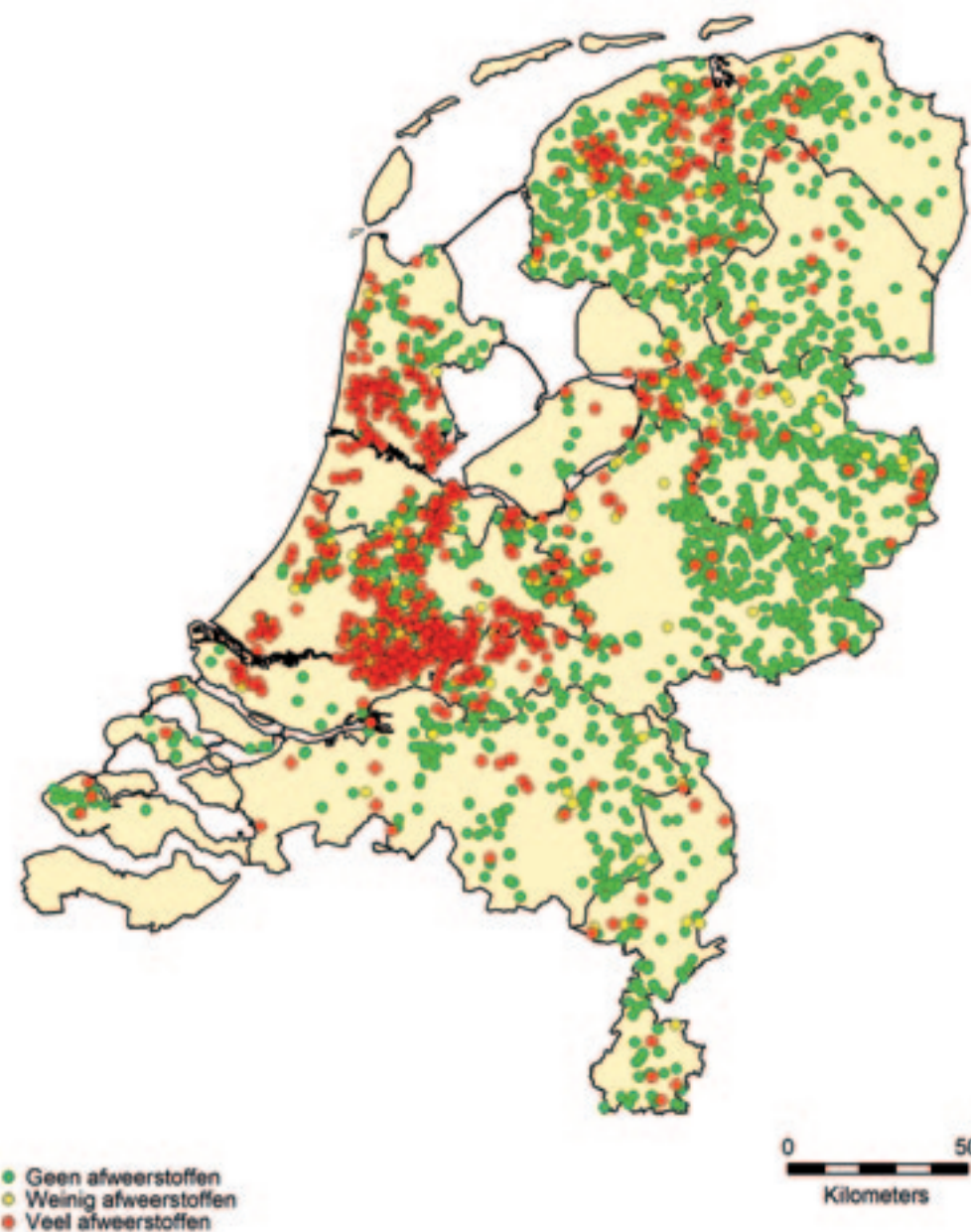

Leverbot, een groeiend probleem

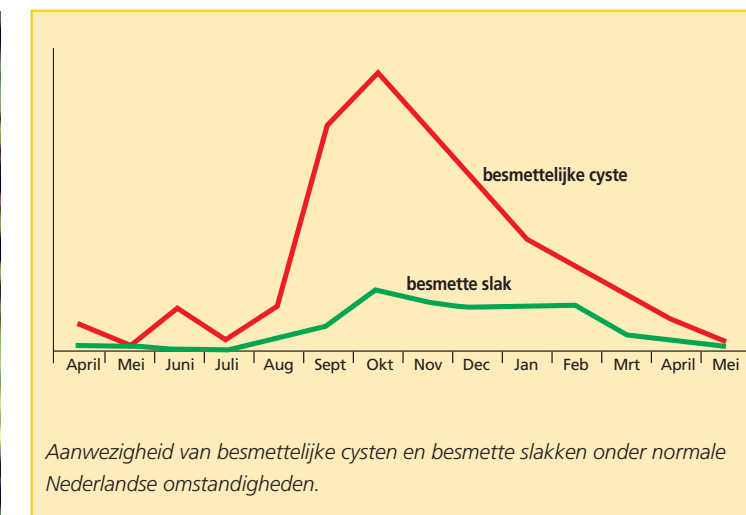
Lammert Moll, Gezondheidsdienst voor Dieren

Bij geiten in Nederland komt minder vaak een leverbotbesmetting voor dan bij schapen. Toch ziet de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) de laatste jaren een sterke toename bij geiten. Dit komt door een combinatie van veranderende klimatologische omstandigheden, uitbreiding van natuur- en waterretentiegebieden en verhoging van grondwaterstanden.

Over het algemeen geldt dat leverbot niet speelt bij dieren die niet geweid worden, maar geiten die vers gras wordt gevoerd kunnen wel een besmetting oplopen. De leverbot is een inwendige parasiet. Na opname met het gras vreet de jonge parasiet zich een weg door de lever. In de galgangen van de geit legt de leverbot zijn eieren (circa 4.000 tot 7.000 per dag per bot) die met de mest op het land komen. Uit de eieren ontwikkelen zich trilhaarlarven die de leverbotslak (*Galba truncatula*) binnendringen en zich daar vermeerderen. Na twee tot drie maanden kunnen uit de slak meer dan duizend besmettelijke cysten op het gras worden afgezet. Deze ontwikkeling van ei tot besmettelijke cyste vindt alleen plaats bij een temperatuur van boven 10 °C. Onder Nederlandse omstandigheden houdt dit in dat de meeste besmettelijke cysten in de herfst worden afgezet op het grasland. De besmetting is afhankelijk van het aantal leverbotslakjes en de vochtigheid. Onder vochtige omstandigheden zullen niet alleen veel meer leverbotslakjes besmet worden, maar kunnen de geïnfecteerde leverbotslakjes zich over een veel groter gebied verspreiden. Het gevolg daarvan is dat er in het najaar zeer veel besmettelijke leverbotcysten wijd verspreid kunnen worden afgezet. Hoe meer besmettelijke cysten worden opgenomen door de geiten, hoe groter de verwoesting van de lever. In ernstige leverbotjaren kunnen geiten plotseling sterven zonder enige ziekteverschijnselen te vertonen. Deze zogenaamde acute leverbot kenmerkt zich door een trektocht van duizenden jonge leverbotjes door de lever, en uit de daardoor veroorzaakte laesies verbloedt het dier. In jaren met ernstige leverbot sterven ook veel

Illustratie en foto: GD

meer dieren door chronische leverbot. Naast vermagering en grauw en dor worden van het haarkleed zijn bij geiten vooral bloedarmoede en oedeemvorming rond keel en onderkaak kenmerkend. Bij zeer ernstige infecties kan daarnaast vochtophoping in buik optreden door de verminderde leverwerking.

Vernatting vergroot kans leverbot
Geiten komen meestal niet in vochtige gebieden voor en de meeste professionele melkgeitenhouders houden hun geiten binnen. Ook hobbygeiten lopen meestal op hogere en droge percelen rondom het huis. Toch zijn er steeds meer geiten die met leverbot in aanraking komen. Door klimatologische veranderingen, het aanleggen van waterbeheersgebieden en natuurgebieden met verhoogd grondwaterpeil en maatregelen om water langer vast te houden, neemt de kans op een leverbotbesmetting toe, ook in gebieden waar tot nu toe leverbot nauwelijks voorkwam. Dit blijkt ook uit het tankmelkonderzoek bij rundvee. Behalve in het westen van het land komen ook in Brabant, Limburg en Gelderland bedrijven met leverbot voor. Een geitenhouder kan op verschillende manieren controleren of zijn dieren last hebben van leverbot: onderzoek van dode dieren, bloed- en mestonderzoek. Mestonderzoek is het meest voor de hand liggend en hierin kunnen tien tot twaalf weken na een besmetting leverbot-eieren worden aan-

getoond. Laat bij voorkeur van minimaal vijf tot tien dieren per koppel een mengmestmonster onderzoeken. Verzamel daarbij van de verschillende geiten gelijke porties mest in een stevige plastic zak en kneed de inhoud daarvan goed, zodat een goed mengmonster ontstaat.

Leverbotbehandeling wordt lastiger
Als leverbot is aangetoond, is het verstandig om de geiten te behandelen. Daarvoor zijn middelen beschikbaar met triclabendazol en

middelen niet meer zijn toegestaan bij droogstaande en lacterende dieren. Ook mogen deze middelen niet meer worden gebruikt bij dieren die minder dan 12 maanden na toediening aflammeren. Dergelijke bedrijven kunnen alleen nog maar middelen via de zogenaamde cascaderегeling (via de dierenarts) gebruiken en het meest voor de hand liggend zijn dan leverbotmiddelen met als werkzame stof albendazol. De wachtermijn voor melk voor middelen met albendazol is voor geiten zeven dagen.

Leverbot zal vaker bij geiten voorkomen

closantel als werkzame stof. Het grote voordeel van triclabendazol is de werkzaamheid tegen zeer jonge leverbotjes, vanaf enkele dagen na infectie. Het middel closantel bestrijdt de leverbotjes vanaf 6 tot 8 weken na infectie. Bij een ernstige besmetting kan een behandeling dan te laat zijn om acute sterfte te voorkomen. Voor melkgeiten met een leverbotinfectie zijn beide middelen nauwelijks meer te gebruiken. Sinds het najaar van 2013 is namelijk voor deze middelen een nieuwe registratie van toepassing waardoor deze

Een groot nadeel is dat albendazol alleen werkt tegen volwassen leverbotten. Hoewel we verwachten dat leverbot in de toekomst ook bij geiten vaker voor zal komen en er allerlei belemmeringen zijn om een infectie goed te bestrijden, geldt juist hier dat voorkomen beter is dan bestrijden. De allerbeste preventieve maatregel die geitenhouders kunnen nemen is ervoor te zorgen dat de geiten vanaf augustus niet meer weiden op potentiële leverbotpercelen. Aarzel niet om de GD om advies te vragen. ✓